

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 8 K, za pol leta 4 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 8-50 K, za Ameriko 9-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Žitni brzec.

Letošnje leto je v nekaterih krajih žitni brzec razna žita močno napadel. Ker se pa poškodbe na žitu mnogokrat niso pravočasno zapazile ali se krivca poškodb sploh ni dognalo, je ta hrošč napravil precejšnjo škodo. Treba se je v bodoče tega mrčesa ubraniti.

Škodo, ki jo brzec napravlja, zapazimo spomladi (aprila in maja) predvsem na rži, pšenici in ječmenu, redkeje na ovsu in koruzi. Mestoma zgineva mlada setev, in sicer navadno na koncih njiv; te praznine se potem širijo slično kakor pri deteljni predenici. Spodnji listi, včasih tudi cela rastlina, so zgriznjene in zviti v mahu podobne, zelenkastorjave, suhe klopčiče, kateri so deloma kakor čepi v zemljo stlačeni, in na njih je še samo močnejše žilice razločevati.

Škodljivec sam pride meseca maja iz zemlje; barve je svetločrne, dolg je hrošč do poldruega centimetra in je ploščnat ter hitro teka; odtod tudi njegovo ime brzec. Junija pleza po bilkah, kjer grize mlečno zrnje. Čez dan se navadno skriva v zemlji, ponoči pa gre na plen. V jeseni zleže v zemljo par jajčk, iz katerih se kmalu zvale ličinke, katerih škodo pa še ni v jeseni opaziti. Ličinka je koščenobelega barve, do dva in pol centimetra dolga in ima na hrbtu počez oglate, črne lise. Čez dan se skriva v do 10 cm globokih podzemskih luknjah, iz katerih pridejo zvečer na žita, katera potem zgrizejo. Maja meseca se potem prelevi v popolnega hrošča.

Dognalo se je, da se najraje drži v nižinskih legah, na težkih glinastolovnatih zemljah. Posebno ga je opaziti v bližini travnikov, pašnikov in na preoranih travnikih. Ubranimo se ga na sledeče načine:

1. Da pravilno kolobarimo, to se pravi, da menjavamo žita z okopavinami (krompir, korenje, repa, pesa) in stročnicami (grah, fižol, leča) ter s konopljo in makom. Ne kaže sejati žito za žitom na isti njivi in tudi ne v bližini napadenih njiv.

2. Za setev žita je treba zemljo večkrat in globoko preorati ali prekopati; takoj je treba tega dela, kakor hitro zapazimo prazna mesta na njivi. Dotični prostor in na meter

okoli je treba globoko prekopati. Po žetvi je najbolje strnišče takoj prekopati, sprasiti.

3. Da pozno sejemo, da se ne morejo ličinke že v jeseni močno razviti.

4. Da se ti škodljivci ne preselijo iz travnikov in napadenih njiv na zdrave rastline, skopljemo okoli njive do 30 cm globok jarek, v katerega natrosimo apnenega prahu.

5. Spomladi je večkrat branati z branami ali s takozvanimi grubarji, da uničimo skrivališča tega škodljivca. Ako tako obdelana polja nekoliko pognojimo z gnojnicami ali z umetnimi gnojili, ni pozneje nikake občutne škode vsled obdelovanja z branami poznati. — (Po letaku c. kr. postaje za varstvo rastlin na Dunaju.)

Dogodki preteklega tedna.

Jugoslovansko vprašanje je stopilo v ospredje. Potovanje grofa Štefana Tisze po Hrvatski in Bosni-Hercegovini je imelo ta uspeh, da so politiki in zastopniki vseh narodnih strank soglasno odklonili ogrsko rešitev jugoslovanskega vprašanja. Bosenski Hrvati, Srbi in Slovenci so Tiszi izročili spomenico, v kateri zahtevajo zedinjenje vseh jugoslovanskih dežel v samostojno državo. Frankovci na Hrvaškem in Stadlerjevci v Bosni so se izrekli za Veliko Hrvatsko (brez Slovencev); hrvatsko-srbska koalicija se je odločno nagnila na stran naroda, ki zahteva Jugoslavijo. — V zunanjepolitičnem položaju se v zvezi z dogodki na bojiščih vrše velevažne stvari. Na Dunaju so velika posvetovanja, katerih se udeležujejo vsi državniki, voditelji političnih strank in cesar Karol. Merodajni činitelji žele, da se sestavi koalicijsko ministrstvo. — Tudi v Berlinu, kjer imajo vladno krizo, se vrše posvetovanja o zunanjepolitičnem položaju. Dne 24. septbr. se je bil sešel glavni odsek državnega zbora; poročali so o zunanjem, vojaškem in notranjem položaju državni kancler, zastopnik vojnega ministra in državna tajnika. V debati se je pokazalo, da niti centrum niti socialni demokrati ne sogla-

šajo več z vlado. — Na italijanskem bojišču se je italijanska ofenziva poglobila, ne da bi bila kaj dosegla. Italijani trdijo, da je sploh šlo le za neznatno krajevno podjetje. — Na zapadu se vrše novi veliki napadi ter so nasprotniki med Sommo in Oiso in na drugih točkah zopet napredovali. Velika borba se je začela v Champagni, med Argoni in Mozo. — V Macedoniji so zavezniške čete med albanskimi jezери in Vardarjem prodrle bolgarsko fronto, prekoračile Vardar in stoje že na bolgarskih tleh. Bolgarska armada je razbita in se umika v popolnem neredu. — V Palestini so Angleži porazili Turke in ujeli 40.000 turških vojakov; Angleži so zasedli Nazaret, Hajfo in Akko in prodirajo dalje.

Vrlemu šolniku

g. nadučitelju Matiju Bartel ob upokojitvi.

Dne 30. septembra t. l. poslovil se je od priljubljene mu mladine vzor šolnika, g. Matija Bartel, nadučitelj v Semiču, in je stopil po skoro 45 letnem službovanju v zasluženi pokoj.

Malo je učiteljev na Kranjskem, ki bi bili toliko let in s tako vnemo delovali v blagor mladini in domovini, kakor on.

Kot nadebuden mladenič je nastopil leta 1873 svojo prvo službo v Trbovljah na Štajerskem, kjer je tako vro deloval, da je že po 10 mesečnem službovanju dobil priznanje c. kr. okr. šolskega sveta. Srce pa ga je vleklo na Kranjsko. Leta 1874 je bil nastavljen v Podgradu, kjer je služboval nad pet let. Od tu je šel v Črmošnjice in je ostal tam skoro sedem let. Tu je bil zelo priljubljen. Še danes se ga ljudstvo hvaležno spominja in pravi: „Dajte nam takega nadučitelja, kakoršen je bil gospod Bartel!“ In vendar je preteklo že 32 let, odkar je odšel iz Črmošnjic! — Od l. 1886 do 30. septembra 1918 pa je vodil šolo v Semiču. Tu je bilo njegovo glavno delovanje, ki kaže res krasne sadove. Ljudstvo je omikano, prijazno in odkritosrčno. In kdor vidi lepo vzgojeno mladino, ki hiti v šolo ali iz šole, precej mora spoznat spretno roko, ki jo vodi. Nadučitelj g. Bartel

je bil pravi oče mladini, ki jo je ljubil z vso dušo; zato ji je pa tudi popolnoma posvetil celo svoje življenje. Kakšen red je vladal v njegovem razredu in sploh na šoli! Kako vro so odgovarjali otroci in kako prijazni, odkritosrčni so bili! Kakor spreten vrtnar je sadil v nežna otroška srčeca lepe nauke ter jih tako pripravljajal za življenje. Sam globoko veren, vodil je mladino k Bogu ter ji kazal kraj, kamor naj se zateka v nadlogah in težavah v življenju. Sam vro sin domovine, navduševal je tudi mladino zanjo. „Vse za vero, dom in cesarja!“ to je bilo njegovo geslo pri vzgoji — in to krasno vzgojno geslo nosi v srcu vsak Semičan.

A ne le mladini, tudi podrejenemu in sploh belokranjskemu učiteljstvu je g. Bartel nad vse priljubljen. Kakor okrog očeta se zbira pri njem dan na dan domače učiteljstvo, išoč pri izkušenem in nad vse vestnim šolniku sveta. Njegovo veliko in plemenito srce odprto je vsem. Zato ga pa tudi vse učiteljstvo ljubi in visoko spoštuje ter ga je kot zastopnika poslalo v okrajni šolski svet.

A ne le v šoli in med učiteljstvom, temveč tudi med ljudstvom deluje g. Bartel neumorno. Koliko vnetih sadjerejev je vzgojil, kako vro in požrtvovalno deluje v hranilnici in posojilnici, koliko let je s krasnim orglanjem in petjem povelečeval službo božjo!

Za vse to ogromno delo je prejel g. nadučitelj premnogo priznanj in zahval okrajnega in deželnega šolskega sveta in celo ministrstva.

Dne 30. septembra tega leta pa se je poslovil od mladine, da preživi še ostale dni svojega življenja v krogu svojih tako lepo vzgojenih in preskrbljenih otrok.

Bog nebeški ohrani vrlega delavca slovenske domovine ter vzor vzgojitelja našega naroda, tako krepkega, čilega in zdravega kakor je danes, še mnogo let!

Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!

Iz dnevnika slovenskega častnika v svetovni vojni.

Po dnevniku + Janka Muha.

(14.)

Takoj prvi dan so nam sovražni topovi zapeli žalostno pesem, ki se je ponavljala vse naslednje dneve. Kamenje in železje je frčalo po dolinici, da človek ni bil nikjer varen. Že izpočetka smo imeli vsak dan kakih 10 ranjencev. Sreča, da smo imeli dve kaverni, a žal, da sta bili za toliko ljudi obe veliko premajhni.

Dočim so izpočetka izstrelki cepali le na rob doline, je peti dan granata srednjega kalibra tresčila naravnost v pisarno in telefonsko barako ter razbila streho in strop. Notri so bili sluge, telefonisti, kuhar in praporščak Černe. Temu je granata eksplodirala ravno nad glavo in res pravi čudež, da je bil samo nekoliko opraskan. Korporal König je bil težko ranjen v nogo, moj sluga Ivan pa je od strašnega poka hipno nekoliko oglušil, a mu je kmalu

zopet odleglo. Jaz sem zapustil barako le nekaj minut poprej. Res srečen slučaj!

Do večera je bila kočja že popravljena in v njej je zavladao zopet staro življenje, le telefon in pisarno smo premestili.

Sovražno bombardiranje je skoraj vsak večer nekoliko odnehalo, zato so nam mogli tudi hrano redno pripraviti. V tem obziru smo bili dovolj dobro preskrbljeni. Imeli smo celo priboljške: rum, vino, tu in tam svinjino, salame, kranjske klobase itd.

Sedmi in osmi dan pa so Italijani naravnost s peklenko besnostjo obdelovali naše postojanke in sploh vso okolico Hudega Loga. 27. oktobra ob dveh popoldne se je pričelo to strašno obstreljevanje. Granate največjih kalibrov so padale prav na rob naše dolinice, da je kot toča vsipalo kamenje po barakah in prav pred kaverno. Nihče se ni smel niti za trenutek pokazati iz svojega skrivališča. Še nikoli poprej nisem doživel kaj takega. Niti s strašnim klanjem na gori Barko se ne more primerjati to divjanje, Galicija pa je naravnost obljubljena dežela v primeri s kamenitim

kraškimi bojiščem. Nekaj nepopisno strašnega... To so glasovi vseh mogočih instrumentov, to je jok sto otrok. Kakor vse zverine tulijo granate po zraku, skale se rušijo, zemlja se trese, kaverna se giblje. Je li napočil sodnji dan? Moj Bog, to so trenutki, ko mlademu človeku sivijo lasje!

Menda so vsi peklenki duhovi stopili na stran polentarjev, kajti to, kar je počela sovražna artilerija, že ni bilo več človeško. Tu in tam so prifrčale v dolinico mine in celo plinove granate.

Še huje nego postojanke so obdelovali Italijani Hudi Log, dasi od vse vasi že ni stal kamen na kamenu.

Od kompanije smo prejeli žalostna poročila. V dveh dneh je bilo 41 ranjenih in 7 mrtvih. Ubogi ljudje v postojankah! Ves božji dan so morali ležati v nizkih strelnih jarkih, ko so cepale granate in mine v njihovo neposredno bližino, ko je kamenje in železje padalo po njih. Strahovito pokanje je kolikor toliko vplivalo na sicer železne živce hrabrih vojakov, a vse so zdržali naši junaki, le redki so omagali.

Ko se je zvečer nekoliko pomirilo, so ljudje zlezli iz kaverne in iz barak. Takrat je v dolinici zavladao življenje, kakor na semnju. Vse je bilo zgovorno, veselo.

Deveti dan se nas je lotil nov sovražnik — povodenj. Že ob treh zjutraj so me zbudili pijonirji, ki so pumpali vodo iz kaverne. Vsled prejšnjega hudega naliva je vdrla voda v naše bivališče kakor hudo urnik. Copate in čevlji našega poveljnika so kakor barčice plavali sem in tja. Precej časa sva morala s podpolkovnikom stati zunaj, da so sluge in pijonirji izpumpali in v škafih znesli vodo iz kaverne. Med tem je naša artilerija z vso naglico pošiljala pozdrave v sovražno stran. Italijani pa so bili nekako mirni. Šaljivci so celo trdili, da se jim je municija zmočila.

Ob štirih popoldne se je zopet pričela žalostna godba. Dve uri so vsipale granate v strelske jarke in v rezervne postojanke. Posledice so bile pretresljive. Ranjenih je bilo 19 mož, mrtvih pa 10. Postojanke tretje stotnije so bile močno razrahljane; tudi dve strojni puški sta bili poškodovani.

Franjo Neubauer:

Dolenjska jesen.

Doline pod megljicami,
a solnce za goricami.
Dolinke spé, gorice bdé,
jim črički spati ne dadé.

Pojéjo črički vse noči,
a trte plod vesel zori,
gorniku nade vstajajo,
in trud in skrb oslajajo.

Okópál se je v rosi dan,
nad grič se dviga in ravan,
obrazček beli mu rudí,
odpira željne že oči.

A zarjica — nevestica
bi rada ž njim z višav nebá,
da jo k poroki popeljá
dolenjska bela cestica.

Goré se gozdnate zlaté,
zoreči grozdki se smeje,
veselja svit, topline žar
objema, vzbujá vsako stvar.

Oj ti moj dom, odet v škrlat,
ti ves si bel, ti ves si zlat,
ti vžgal si moje vse željé,
ti vnel si moje vse sróe.

Gospodarstvo.

Iz koledarja za pokončevanje škodljivcev na sadnem drevju za mesec oktober:

1.) Drevje dobi drevesne oklepe, da ga ne oglodá jajec; 2.) zatiranje krvave uši, kakor meseca junija; 3.) izrezavanje suhih vej in omelinega grmičja; nadalje treba ostrgati debela in debelejšje veje, počenši z drugo polovico tega meseca, kakor meseca februarja (točka 3); 4.) mazanje drevja z mešanico od apnenega beleža in ilovice, da dobi gladko lubad, da ni na njem mahov in da preprečimo odlaganje jajec; 5.) spravljjanje in sežiganje listja po sadonosnikih, da se ne loti dotičnega drevja jabolčni in hruškov krastovec, da se ne naredé na njem rdeče pege in da ga ne zajeda češpljeva rja; 6.) gnojitev sadonosnikov s trdimi ali tekočimi gnojili, da se drevje laže upira raznim nezgodam.
J. Klemenčič - Umno sadjarstvo.

Direktna preskrba porabnikov s krompirjem. Deželna vlada je, v namenu, ustredi občni želji nepreskrbljenec, s privolitvijo c. kr. urada za ljudsko prehrano dovolila dobavo krompirja kratkim potom, to je direktno dobavo nepreskrbljenec pri poljedelcih. Pri tem se je ravnati po sledečih

navodilih: 1.) Dobava se mora izvršiti le v mejah kranjske dežele; 2.) porabna letna množina do prihodnjega pridelka sme znašati za osebo največ 100 kg; 3.) dobavna dovoljenja se sme izdati le pod pogojem, ako se porabnik odpove karti za krompir; 4.) prošnje za dobavna dovoljenja je vložiti v istem političnem okraju na politično oblast prve instance (okrajno glavarstvo), prošnje za dobavo zunaj političnega okraja bivališča pa na žitni zavod za časa vojne v Ljubljani. Primer: Ako porabnik stanuje v litijskem političnem okraju in hoče krompir kupiti v Šmartnem pri Litiji, mora vložiti prošnjo na c. kr. glavarstvo v Litiji; ako pa hoče isti porabnik, stanujoč v političnem okraju Litija, kupiti krompir v Čeručah (politični okraj ljubljanska okolica), mora prošnjo vložiti na žitni zavod v Ljubljani. Politična okrajna oblastva (v prvem slučaju) in žitni zavod (v drugem slučaju) izdajajo porabnikom transportna dovoljenja; 5.) v prošnjah se mora navesti natančni naslov (ime, bivališče, hišna št.) producenta, to je poljedelca, pri katerem se namerava krompir kupiti, ker bi se sicer morale prošnje vrniti prosilcem v svrhu dopolnitve, kar bi povzročalo le zamudo časa; 6.) da se olajša porabnikom hitra sestava prošenj, dobe stranke pri političnih oblastvih v Ljubljani pri mestnem magistratu vzorce (formularje); 7.) rok za vlaganje prošenj za dovoljenje direktne dobave krompirja v zgorajšnjem smislu se konča 2. novembra 1918. Podaljšanje tega roka se pod nobenim pogojem ne dovoli. Prošnje bi morale biti vložene na vsak način do tega časa; one prošnje pa, ki se oddajo na pošto do 2. novembra, se bodo še vpoštevale. Producenti in konsumentni se pa posebno opozore, da se bo prekoračenje cen najstrožje kaznovalo. Najvišja cena za navaden krompir je določena pri množinah pod 100 kg na 36 v, le pri rogljčarjih na 66 v za 1 kg; pri množinah najmanj 100 kg in več 20 kron za meterski stot za navaden krompir, za rogljčarje pa 50 kron za meterski stot. Pripomni se, da velja ta dobava krompirja samo za zasebna gospodinjstva, za stranke torej, ki imajo karte za krompir.

Splošne vodilne cene za vino je c. kr. osrednja presojevalnica cen na Dunaju s sklepom z dne 20. septembra t. l. razveljavila s pristavkom, da novih vodilnih cen ne bo postavila, ter je ob enem naročila lokalnim presojevalnicam, da naj tudi one brez izrečnega odobrenja osrednje presojevalnice vodilnih cen ne postavljajo.

Premovanje konj letošnje jesen v Lescah in v Št. Jerneju. C. kr. kmetijska družba je ukrenila z vso silo pričeti delovati v svrhu pospešitve kranjske konjereje, ki je vsled vojne tako silno propadla. Med drugimi koraki v to svrhu priredi še to jesen dvojje premovanje konj in sicer z

namenom, na novo vzbuditi pri kmetovalcih zanimanje za to važno panogo živinoreje in dobiti pregled čez ostanke plemenskih konj. Eno premovanje se vrši v pondeljek 21. oktobra v Lescah na Gorenjskem za vse konjerejske pokrajine na Kranjskem, ki se pečajo z rejo težkih (pingavskih) konj — in drugo pa v četrtek 24. oktobra t. l. v Št. Jerneju na Dolenjskem za vse pokrajine na Kranjskem, ki se pečajo z rejo lahkih (žlahtnih) konjskih pasem. Za vsako teh dveh premovanj, ki se pričeta dopoldne ob devetih, je določeno 50 daril in sicer za kobile z žrebeti, za mlade zaskočene kobile in za žrebete (žrebčke in žrebice). Posamezna darila bodo znašala od 60 do 200 K. Podrobnosti gori omenjenih dveh premovanj bodo objavljene po posebnih lepkih v vseh občinah.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Odkar so naše hrabre čete sredi septembra započeto laško ofenzivo krepko ustavile in se Italijanom tudi ni posrečilo doseči kak uspeh, se vrše na tem bojišču le manjše praske in vznemirjevalni pohodi, o kakem večjem podjetju se zadnje dni nič ne poroča. Delovanje naših vrlih letalcev pa je bilo zadnji čas kljub večkratnemu slabemu vremenu jako živahno. Italijani so se zastojni trudili s premočjo preprečiti poizvedovanje in delovanje naših letalcev. Glavna zasluga preteklih dni gre našim bojnim letalcem in metalcem bomb. Letalna kompanija št. 69 napadla je iz lastnega nagiba dne 10., 12., 16., 17. in 20. septembra otoke na Piave z majhne višine z bombami in strojniciami. Uspeh je bil vreden poleta. Po večini so bile razdejane brvi, ki vežejo Piavo z obrežjem. Uspešno so se obstreljevala z bombami in strojniciami tudi strojnična gnezda ob celi bojni črti z bombami in strojniciami. 15. septembra zmetali so naši letalci na letališča Arcade in Prevignano 87 bomb (1460 kg); 17. septembra na letališče Port Poregliano ter na strojnična gnezda pri Campagnole 1460 kg bomb; 23. septembra na taborišča pehote Biancade in Roncade pa 66 bomb (1508 kilogramov). 20. septembra napadla je skupina treh bojnih in treh vodnih letal naprave luke in letališče v Valoni z znatno množino bomb. Kljub srditi obrambi s tal in delovanju metalcev luči so se vsa letala vrnila v izkrališče. Pri vseh teh poletih so se naši letalci hrabro borili in sestrelili precejšnje število sovražnih letal. Naše izgube so bile v zadnjih štirinajstih dneh jako majhne v primeri z doseženimi uspehi.

Zahodno bojišče. — Ofenziva, ki traja vže od 18. julija in katero izvajajo Angleži, Francozi, Belgijci in Amerikanci z nezmanjšano silo in ljutostjo traja dalje,

Nemci se sicer jako hrabro zoperstavljajo, a premoč sovražnika jih je potisnila nekoliko nazaj, toda bojne črte niso prebili. Upati pa je, da se posreči sovražnika ustaviti. O položaju na tem bojišču izvaja „Arbeiterwille“: Če tudi pravijo, da se je izjalovil prebijalni poskus entente, moramo napoved, da pričakujejo novih bojev, tako tolmačiti, da bodo Francozi in Američani ponavljali svoje poskuse. Izključeno ni, da se bodo morali Nemci umakniti med Reimsom in Mozo in mogoče tudi vzhodno od Moze. Silni sunek Francozov in Američanov dokazuje, da Fochova ofenziva, ki jo vedno presenetljivo izvaja na novih točkah, na svoji sili in vznešenosti ni ničesar izgubila. Nad dva meseca, od 18. julija naprej, se ofenziva nadaljuje z uspehom, skoraj ob celi fronti, in nastopa povsod s premočnimi sredstvi sile. Nada, da se premikovalna vojska ustali, se torej ni izpolnila. Zvezne čete morajo biti na zahodu tako močne, kakor se niso nikdar bile. — Umik Nemcev so hrabro krile avstro-ogrske čete. — Dogodki na bojiščih so privedli Nemčijo do zaključka, da mora popolnoma spremeniti svojo politiko. Nemški državni kancler in državni tajnik sta odstopila. To pomeni odločen obrat od dosedanje poti. V svojem pismu, ki ga je poslal cesar Viljem grofu Hertlingu ob njegovem odstopu, pravi glavar izrečno: „Želim, da nemško ljudstvo učinkovitejše kot doslej sodeluje pri odločevanju domovinske usode. Zato hočem, da bi bili možje, ki se opirajo na zaupanje ljudstva, v velikem obsegu deležni pravic in dolžnosti vlade.“ Še nobeno dosedanje pismo ni tako načelno utemeljevalo potrebe osebnih sprememb pri krmilu države, še nikdar ni odstopa ministrskega predsednika spremljal tako nov in tako dalekosežen parlamentarni program. Kar je nemški cesar izjavil ob odstopu grofa Hertlinga, ne pomeni nič manj kot demokratizacijo vlade, zmago ljudske volje in s tem novo orientacijo v zunanji politiki.

Balkansko bojišče. — Ententine čete, ki so prišle na bolgarski bojni črti dne 4. sept. z ofenzivo, so prvi dan vtisnile fronto ter jo v bodočih dneh prebile in razbile. Angleži, Srbi, Francozi in Grki so preplavili Bolgarijo in Srbijo. Njih čete stoje po zadnjih poročilih 80 kilometrov od Sofije. Bolgarija je spričo teh dejstev ponudila ententi mir. Kakor se poroča iz Pariza (Ag. Hawas) 29. sept., so bolgarski parlamentarji finančni minister Liancew, poveljnik 2. armade general Lukow in prejšnji minister Radew v soboto zvečer došli v Saloniki, da se pogovore radi premirja. General Franchet d'Esperey jih je sprejel v nedeljo. — Iz Pariza pa se dne 30. sept. uradno poroča: Premirje z Bolgarijo se je večeraj zvečer v Saloniki mej vrhovnim poveljnikom generalom Franchet

Enajsti dan je vzlet sovražnik posebno našo dolinico na piko. Nešteto granat in šrapnel je pribrenčalo naravnost v dolino, da je kamenje in železje vsipalo prav pred kaverno, zato smo morali vohod založiti z deskami. Nekako opoldne je padla 18 cm granata naravnost na stopnjice pred kaverno in tam obležala, ne da bi eksplodirala. Zopet srečen slučaj!

Bombe bodo ropotale,
nam krvavo pot kazale;
takrat ti, moj dragi dom,
zadnjič nate mislil bom.

Popoldne so se Italijani s podvojeno silo uprli v naše postojanke. Treskalo je, kakor bi se svet podiral, in granate vseh kalibrov so bruhale v strelske jarke in v našo dolinico. Celo plinova granata je padla med nas, da smo bili vsled strupenih plinov vsi več ali manj omamljeni in solzili smo se, da je bilo čudno videti. Za vraga se ti plini niso dvignili iz doline. Vedeli smo, da se nekaj pripravlja. In res so se morale naše poljske straže kmalu umakniti prodirajočemu sovražniku. Ob petih je od

stotnika Orehka že došla vest, da je njegova stotnija čisto uničena in da je sovražnik že pred jarki. Seveda smo hitro poslali pomoč drugi stotnji. Med tem je že tretja stotnija s pomočjo ostankov druge odgnala sovražne čete, ki so bile res prodrele prav do žičnih ovir pred drugo stotnijo. Bežeče Italijane je naša artilerija z zapiralnim ognjem docela uničila. V mraku je prišla na pomoč ena stotnija domobranskega polka št. 4, stotnik Orehek pa je z ostanki svoje kompanije prišel k bataljonskemu poveljstvu. Izgubil je okrog 50 mož. Koliko je bilo ranjenih in koliko mrtvih, se hipno niti ni dalo dognati.

V tem strašnem boju je padel praporščak Peterlin, praporščak Zupančič in poročnik Kuntara pa sta bila ranjena. Zadnji je bil težko ranjen in je pozneje v bolnici izdihnil blago dušo.

Tudi ponoči je nadaljevala artilerija svoje pekleno delo brez najmanjšega odmora. Osta ti sem moral vso noč pokoneu, šele ob štirihi zjutraj sem legel, a že ob petih sem moral k telefonu. Artilerijski

ogonj je tudi naslednje dneve divjal tako besno, kakor še nikoli poprej. Laška infanterija pa je ponovno navalila v velikih masah na naše sprednje postojanke, a naši prehrabri bojevniki so jih vselej zmagovito odgnali, precej pa polovili. Toda zakleti sovražnik ni obupal. Ustabil se je na cesti od Op. Sela do Kostanjevice in od tam še enkrat z vso silo pritisnil na nas, sedaj pa ne brez uspeha. Upognil je našo fronto tako, da smo imeli sovražnika spredaj in zadaj. Med tem pa je italijanska artilerija z vso naglico obstreljevala prostor za našo rojno črto, tako da je v dolinici kmalu ležalo kakih 14 mrličev. Strašne so bile te ure v kaverni, saj je vse tiščalo notri, ker drugje ni bil nihče na varnem, celo na stopnjicah pred kaverno smo imeli nekaj ranjenec. Bili smo v strašni zagati. V tej nepopisni zmešnjavi je celo naša artilerija pomotoma streljala na nas. Na menažo niti misliti ni bilo, saj ni mogel nihče do nas.

Od vseh strani so prihajale prošnje, pritožbe, grožnje poveljnikov, da s tem moštvom ni mogoče izhajati. Ljudje so

bili do skrajnosti izmučeni, zaspani, lačni, prestrašeni. Sovražniku je bilo očitno na tem, da tu predere našo bojno črto in ni odnehal niti za trenutek. Ali naši junaki so kljub pomanjkanju in strahovitemu trpljenju kljubovali najsilnejšemu sovražnemu navalu. Do tu in niti pedi naprej! To je bilo njihovo geslo.

Domovina, ali jim boš hvaležna? Vedi, da so junaški Slovenci z nepojmljivo vztrajnostjo in z levjo srčnostjo branili tvoje domove, tvoje lepe pokrajine pred oholim sovražnikom! Slovenski bojevniki so žrtvovali življenje zate, slovenska kri je močila skalnata kraška tla. Skale so se rušile, hribi so se podirali, doline zasipale, zvestobe Slovencev do domovine in cesarja pa ni mogel omajati niti najstrašnejši vihar. Domovina, tega ne smeš pozabiti, ti moraš poplačati toliko zvestobo! Vreden ni, da ga zemlja nosi, da ga obseva božje solnce, kdor bi ne hotel tega vedeti!

Šele 5. novembra ponoči smo bili rešeni tega pekla in odšli v Koprivo. Nadomestil nas je tretji bataljon 27. črnovojniškega pešpolka.

d'Esperey in bolgarskimi odposlanci, kateri so vse od vrhovnega poveljstva stavljene pogoje sprejeli, podpisalo. Sovražnosti so ustavljene. General Franchet d'Esperey je prejel ukaz, nemudoma izvršiti pogoje premirja. — Kaj je z bolgarskim kraljem Ferdinandom in kraljevo rodbino, iz poročil ni mogoče posneti, ker si nasprotujejo. Nekatere vesti trde, da se kraj nahaja še v Sofiji, druge pa, da je zbežal z rodbino na Ogrsko ali celo na svoje posestvo blizu Dunaja. V Sofijo so dospele avstrijske in nemške čete. Kako so močne, ne vemo. — Ententa stavi po najnovejših poročilih Bolgariji sledeče mirovne pogoje: 1. Odpust in demobilizacija armade. 2. Predaja železnic ententi. 3. Izpraznitev zasedenega ozemlja. 4. Udeležitev vojske na strani entente. 5. Prostost vseh potov in cest, ki vodijo v Turčijo, Srbijo in Rumunijo. Ali bo Bolgarija sprejela te pogoje? — Iz vseh poročil se da sklepati, da stoji Bolgarija neposredno pred mirovnim sklepom. Istotako bo sklenila mir tudi Turčija, toda gotovo ne pod tako ugodnimi pogoji kakor Bolgarija.

Razdeljevanje nagrad za plemenske bibe in merjasce.

„Deželno mesto za vnovčevanje živine v Ljubljani“ priredi tudi letos razdeljevanje nagrad za plemenske bibe in merjasce in sicer pod sledečimi pogoji:

1.) Na določen dan morajo prignati lastniki bikov in merjascev, ki želijo prejeti nagrado, svoje živali na oni kraj in ob tisti uri, katero določi „Kranjsko dež. mesto za vnovčev. živine“ ter jo naznani pristojnemu županstvu. Delitev nagrad pa bo razglašena tudi po županstvih. Kdor ne bi prignal živali ob pravem času, nima pravice zahtevati nagrade, čeprav bi bili sicer dani vsi pogoji. Razdeljevanje po hlevih ali na kak drug način je popolnoma izključeno.

2.) Nagrade se bodo izplačevale le za take bibe in merjasce, ki so za pleme res sposobni in ki se že rabijo za pleme. Sposobnost za pleme in kategorijo bo določila posebna komisija, katero sestavi „Kranjsko deželno mesto“ in bo sestojala iz enega strokovnjaka „Deželnega mesta“, živinozdravnika ter župana oziroma njegovega namestnika iz občine, ki se vrši pregledovanje.

3.) Vsak rejec, ki bi hotel dobiti nagrado, se bo moral zavezati s posebnim obveznim pismom, da bo redil nagrajeno žival vsaj še eno leto od dneva nagrade za pleme. Ako bi rejec potem živali ne redil celo leto za pleme, bodisi vsled lastne krivde, bodisi iz kakega drugega vzroka, za katerega ni sam odgovoren — zakol v sili itd. — je dolžan za vsak mesec, katerega bi redil manj kot eno leto in sicer glede bikov 20 K, glede merjascev pa 10 K od prejete nagrade nazaj ter izplačati te svote domačemu županstvu, katero porabi vrnjene zneske za pospeševanje živinoreje po svojem preudarku. Prejemnik nagrade se bo moral v imenovanem zavezanem pismu poleg tega tudi še zavezati, da bo žival, za katero je prejel nagrado, dobro in pravilno rabil za pleme ter jo pravilno pripuščal.

4.) Nagrade se bodo dajale za bibe v drugem letu starosti v znesku 200 K, za bibe v tretjem letu starosti ali pa starejše v znesku 300 K. Kot dve leti stare bibe se smatra s prvima dvema stalnima zoboma t. j. sekalca kot tri leta in starejše pa z več kakor dvema stalnima zoboma. Za merjasce v prvem letu starosti se bodo dajale nagrade po 100 K, v drugem letu ali starejše po 200 K.

5.) Domače županstvo rejca je dolžno ono živino, za katero se bo dajala nagrada, nadzorovati ter paziti, da se bodo živali v resnici za pleme pravilno redile in upo-

Kolegijatni kapitelj v Novem mestu izraža tem potom vsem častitim gospodom duhovnim sobratom za vdeležbo pri pogrebu njegovega člana, prečastitega gospoda

Matije Erzar-ja

kanonika, kn. šk. duhovnega svétnika itd.

svojo najtoplejšo zahvalo.

Istotako vsem vdeležnikom ob žalnem potu, zastopnikom vseh tukajšnjih uradov in zavodov našo udano zahvalo. — Za izraženo sožalje visokemu c. kr. deželnemu predsedstvu, kn. šk. lavantinskemu stolnemu kapitelju in ljubljanskemu stolnemu kapitelju pristrčno zahvalo. Vsem in vsakemu: bodi Bog plačnik.

Dr. Seb. Elbert, prošt.

rabljale. Županstva, ki bi ne hotelo prevzeti tega posla, imajo pred razglasom, kakor hitro se jim pošlje naznanilo o razdeljevanju podpor, „Deželnemu mestu“ sporočiti to in nimajo razglasiti razdeljevanje nagrad. Ako bi prejemnik nagrade ne redil živali vsaj eno leto od dneva prejema nagrade, ima vrniti za vsak mesec pod točko 3.) navedene svote županstvu.

6.) Zaupniki „Kranjskega dež. mesta“ imajo itak nalog, da se plemenski biki sploh ne smejo s silo jemati in okrajno glavarstvo jih nima rekvirirati.

Kraji, kjer se bodo delile nagrade: Okraj Kočevje: 18. nov. Kočevje, 19. nov. Sodražica, 20. novembra Dobropolje. Okraj Črnomelj: 26. novembra Črnomelj, 27. nov. Metlika. Okraj Novomesto: 25. nov. Kandija, 23. nov. Toplice, 22. nov. Žužemberk, 21. nov. Trebnje. Okraj Krško: 28. nov. Mokronog, 2. dec. Radeče, 29. nov. Raka, 30. nov. Kostanjevica. Okraj Litija: 31. okt. Zatičina, 30. okt. Litija, 29. okt. Izlake. — Premovanje se vrši vsakokrat ob 9. uri dop. na prostoru, ki ga določi županstvo.

Domače in tuje novice.

Prevzvišeni knezoškof dr. Ant. Bon. Jeglič se mudi te dni v Novem mestu po svoji višje pastirski službi. Prišel je v torek dopoldne in ostane do petka. — Presvetli vladika, naš ponos in naša dika, bodite iskreno pozdravljeni v dolenski metropoli!

Umrl je novomeški kanonik preč. g. Matija Erzar po kratki mučni bolezni dne 26. septembra. Pogreb je bil dne 28. sept. popoldne ob 4. uri ob obilni asistenci domače in tuje duhovščine. Pogrebni sprevod je vodil m. g. prošt dr. Seb. Elbert. Obširneje poročilo sledi prihodnjič. R. I. P.!

Smrtna kosa v Novem mestu. Dne 25. sept. je umrl v Beršljinu pri Novem mestu g. Janez Kunstel, lesni trgovec. — Dne 27. sept. je umrl za plućnico g. Ivan Drenovec, strojevodja, star 34 let. — Dne 28. sept. je umrla za plućnico ga. Marija Lozar, soproga c. kr. orož. stražmojstra, stara 35 let. — N. v. m. p.!

Umrl je v Ljubljani v soboto 28. sept. ob 8. uri zvečer po kratki in težki bolezni v starosti komaj 30. let tudi Novomeščanom dobro znani bivši trgovec na glavnem trgu, g. Leo Drame. Bodi mu ohranjen najboljši spomin! Prizadeti gospej soprogi in drugim žalujočim ostalim naše odkritosrčno sožalje.

Razglas. Kljub večkratnim svarilom se še vedno dogaja, da ljudje dezertirje na ta ali oni način podpirajo, zlasti da jih prikrivajo. Občinstvo se še enkrat opozarja, da zakrivi vsakdo, kdor dezertirja na kakor si koli način podpira, hudodelstvo po § 220 kaz. zakona, katero se kaznuje z ječo od 6 mesecev do 1 leta, pri obtežljivih okoliščinah pa s težko ječo od 1 do 5 let. Obsodba radi dezertiranja ima pa

tudi za posledico, da zgube svojci dezertirja pravico do državnega prispevka za preživljanje. Vsako podpiranje onih vojakov pa, ki si samolastno vojaški dopust prekoračijo, ter vojaških oseb, ki so se samolastno odstranile od svojih vojaških krdel, bodo pa v bodoče brezobzirno kaznovane po dotičnih zakonih od politične oblasti. V tem obziru se občinstvo posebno opozarja na § 13 min. naredbe z 15. febr. 1857, drž. zak. št. 33, ki določa, da ne sme postopacem in sicer sumljivim ljudem nihče dati prenočišča. Občinstvo se nadalje pozivlje, da vojaške osebe, ki dopust prekoračijo ali ki se sicer samolastno od svojega krdela odstranijo, takoj naznanijo politični oblasti ali orožnikom. Pri tem se še posebno opozarja, da imajo vojaške osebe često ponarejene listine glede dopusta pri sebi in da je najbolje, da se vsako tudi samo začasno nastanjenje vojaške osebe takoj pri županu oziroma pri orožnikih naznani. — C. kr. okrajno glavarstvo v Rudolfovem.

Prinesite posodice za zdravila s seboj. Zaradi pomanjkanja raznovrstnih posodic za zdravila, ste primorani obe novomeški lekarni slavno občinstvo prositi, da prinese pri naročanju zdravil dotične posodice s seboj. S tem opozarjamo na današnje obvestilo gg. lekarnarjev med naznanili današnjega lista.

Tolovaji ulomili so 16. septembra v času od polu dveh do polu štirih popoldne pri posestniku Jerneju Lužarju v Žalovičah št. 42, župnije Šmarjeta, skozi vežna vrata ter pokradli vse, kar jim je prišlo pod njih tolovajske roke. Odnegli so pet moških oblek, žensko obleko, več spodnje obleke, šest srajc, spodnje hlače, čvetero ženskih spodnjih kril, ženskino zimsko ogrinjalo, sedem parov obuval, katera še niso bila veliko ponošena (štiri pari še skoraj čisto novi) ter dežnike. V hiši so pobrali s postelj plahte, rjuhe in tri blazine, fino ameriškansko žepno uro z dragoceno srebrno verižico, lonec masla, dva kilograma sladkorja in množino vsakovrstnih drugih stvari. Ukradeno blago ima vrednost po mirovni ceni nad 8000 kron, po sedanjih cenah pa še veliko več. Poleg vsega tega odnesli so tudi okrog 100 K v gotovini, drugega denarja niso našli. Ta pri belem dnevu izvršen zločin naj bo resen opomin, da kar mogoče čuvajo svoje domove gospodarji in gospodinje, posebno še oni, ki imajo svoja domovanja ob krajih vasi ali na samoti in če so že primorani iste zapustiti, da jih skrbno zapirajo, da ne ostanejo ob bližajoči se zimi nagl in bosl, zlasti v sedanjem času draginje, ko se za drag denar že težko kaj dobi.

Vojaški dom v Enns-u. Za vojaški dom gorskega streškega polka št. 2 v Ennsu je treba še precej opreme. Ker so obiskovalci tega vojaškega doma skoro sami Slovenci, se obrača vodstvo tega vojaškega doma do slovenskega občinstva, naj po možnosti pripomore, da se vojaški dom opremi s potrebnim. Želi se: Slike iz ožje domovine polka (Kranjske), družabne

igre (ne igralne karte), slovenske knjige in časopise, kratke slovenske gledališke igre, posebno humoristične, glasbeni instrumenti itd. Blagohotni darovi naj se z značbo namena pošljejo na Soldatenheim d. k. k. Geb. Sch. Regmt. No. 2. Enns, Spodnja Avstrija.

Ukraden mrtev otrok. Te dni je neki kmet iz Jarenine nesel svojega bolnega otroka k okrož. zdravniku dr. Wenigenholzu v Št. Ilj. Toda otrok je umrl kmetu v naročju že v Št. Ilju. Ker se je mislil kmet peljati iz Št. Ilja do Pesnice z železnico, je dal mrtvega otroka v svoj nahrbtnik, da ne bi v vlaku nadlegoval sopotnikov z mrličem v naročju. Ko pa je kmet hotel izstopiti v Pesnici, ni bilo nahrbtnika nikjer več. Tat se, ko je razvezal svoj nahrbtnik, gotovo ni ravno razveselil svojega plena.

Zgubljen. Listine, katere sem zgubil v soboto dne 28. septem. na novomeškem kolodvoru, prosim dotičnega, kateri jih je našel, da mi jih vrne proti primerni nagradi. Naslov je v listinah označen.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Dob na Dolenjskem.

Zgodovinski opis. Spisal Ivan Steklasa.

Četrť ure Rakovniku na jugu stoji grad Dob na neznatni brežini, ki se spušča v nižino okoli vode Mirne. Še nedavno je stal v dolini grajski mlin in tudi grajska mlatilnica; z uravnavo Mirne pa so odstranili vse zapreke, da voda laglje odteka, pa sta zato bila podrti mlin in mlatilnica. Od Rakovnika do Doba vodi po grajskem polju poljska vozna pot skozi murbin dreved. Še pred 40. leti so v Rakovniku gojili svilce ter celo doma svilo preli, pa so zato i sadili murbe. Zdaj se je ta obrt zanemarila. Ker je zemlja tukaj večidel ilovica, je v deževnem vremenu na tej poti silno blato, kar omenja že Valvasor. Okolica grada Doba pa je drugače prijazna, ker je lep razgled na vse strani in se vidi od tukaj več drugih gradov in vasi. Že za Valvasorja so stali pri gradu krasno urejeni hlevi za konje, a zdaj je tukaj prava pristava graščine rakovniške za gojitev goveje živine. Grad je sezidan v renesančnem ali italijanskem slogu ter ima dva nadstropja. V gradu stanuje zdaj v pritličju samo nadglednik in družina, prvo in drugo nadstropje pa je zapuščeno ter se rabi za žitnico.

Nekdanji grad ali bolje stolp Dob (Aych) je stal nedaleč današnjega grada Rakovnika blizu današnje železniške postaje. Ko sta pa l. 1621 Gregor in Mišel Wazenberga kupila Dob od Rozine Višnjanske, sta podrla stari Dob ter sezidala novo graščino, ki sta jo prozvala po sebi Wazenberga, dočim je ljudstvo pridržalo staro ime Dob.

Stari Dob so imeli v svoji posesti gospodje Dobski. L. 1320 je bil posestnik Doba Volker Dobski. Ta rod pa je izmrl že l. 1420. Grad je prišel potem po nasledstvu na rodovino Pirš ter se že leta 1421 navaja kot posestnik Doba Rudgar Pirš (Valvasor XI. 625). Rodovina Pirš je stara. Imela je v posesti Črnelo. Nikolaj Pirš je bil dobrotnik samostana stiškega prodavši mu l. 1310 en domec in poklonivši leta 1311 nekaj posestva. Eden teh Piršev je bil župnik v Dobriču. Podpisan je kot priča z Ruetlebot Kozjaškim na neki listini l. 1378. (Mit. d. hist. Vereins f. Krain. Letnik 1861, str. 65.) Pisali so se Pirs, Pirs, Pirso, ali pa samo Črnelski. Ta betev Piršev pa je izmrla že l. 1516, a podedovali so jo Lambergi ter vzeli tudi njen grb med svojega. Andrej Lamberg je tako zasnoval l. 1516 Črnelo betev Lambergov (Valvasor XI. 474—475, 533, 534). Kako dolgo je imela rodovina Piršev Dob v svoji posesti, ne pove Valvasor, pravi le, da so ga dobili Turjaški.

Rodovina Piršev pa se omenja še večkrat in to so bili bržkone potomci Rudgerjevi. Tako nam je znano, da sta bila brata Anž in Lovrenec v službi pri Fridriku Celjskem. Le ta je izročil celo Lovrencu grad Krupo pri Metliki v varstvo. Ker je bil Fridrik Celjski protivnik Habsburgovcev, je napadal njihova posestva tudi na Kranjskem. Tako se je ohranilo poročilo (od torca po sv. Matevžu l. 1443) Henrika Abfaltrerja, stotnika v Kostanjevici, nadvojvodi Fridriku mlajšemu o nekem napadu na Kostanjevico, ki sta ga izvela brata Anž in Lovrenec Pirš po napotku Fridrika Celjskega gospodarja Krškega. Toda bila sta odbita. Kasneje je odstavil Fridrik Celjski Lovrenca Pirša iz svoje službe ter mu vzel tudi varstvo nad Krupo, samo da s tem pokaže, da ni bil on v nobeni zvezi s tem napadom proti nadvojvodi. Toda Pirši so pleli spletke še dalje s Fridrikom Celjskim, kako bi mogli napasti Višnjogoro, Novomesto ali iznova Kostanjevico, da pokončajo vsa posestva nadvojvode. Zato je stotnik Abfaltrer prosil pomoči pri kranjskem deželnem glavarju ter opisal vse še bolj natančno te napade nadvojvodi Fridriku. (Mit. d. hist. Vereins f. Krain letnik 1866 str. 24.) Oba brata Pirša izgineta od tega časa s proprišča. Leta 1493 se omenja Žiga Pirš, ki je bil stotnik metliški. Navaja se v ustanovnem pismu, s katerim je utemeljil Andrej Hohenwart špital v Metliki (Valvasor XI. 385—386). Temu Žigi Piršu je podelil cesar Fridrik III. fevde, ki jih je kupil od Franca Pragarja, in sicer turen v Knežini (Herzogendorf), tri grunte na Sečjem selu in dva grunta v Črešnjicah 25. avgusta 1492. (Mit. d. hist. Vereins f. Krain l. 1862 st. 54.) Nadalje je bil Žiga Pirš priča na listini iz l. 1502, in sicer na prodajnem listu, po katerem je prodal Jurij Gympler novomeškemu kapiteljnu grunt v Vavti vasi za 50 ogerskih goldinarjev (Mit. d. hist. Vereins f. Krain l. 1865 str. 42). Tudi je bil Žiga Pirš kot stotnik metliški priča na listini, s katero je cesar Maks potrdil vitezom in slugam v Marki in Metliki vse pravice, ki sta jih bila potrdila goriški grof Albreht l. 1365 in avstrijski nadvojvoda Leopold l. 1374. Ta listina je bila izdana na torek po sv. Matevžu l. 1504. (Mit. d. hist. Vereins f. Krain l. 1866 str. 25—26.) Leta 1517 je bil Žiga Pirš še stotnik v Metliki. Soproga mu je bila Neža rojena Lamberg. (Valvasor XI. 388.) Leta 1528 pa je bil stotnik v Metliki njegov sin Anž Pirš. Le ta je bil l. 1527 meseca januarja pri kronanju Ferdinanda I. v Pragi prisoten med drugimi kranjskimi vitezi z devetimi konji in v črni obleki. Ž njim je izmrl rod Piršev in premoženje je prešlo na njegovo soprogo (Valvasor XI. 333, 388). Anžev brat je bil bržkone Gašper Pirš, kanonik novomeški, ki se omenja v listini, izdani 20. januarja l. 1531. Po tej listini so tožili novomeški kanoniki, med njimi tudi Gašper Pirš, svojega druga kanonika Ivana Purchfinka, ker je deloval proti povlasticam kapiteljna ter bil zato obsojen na 50 gold. kazni. (Mit. d. hist. Vereins f. Krain letnik 1865 str. 76.)

Kako in kdaj so dobili Dob Turjaški, ni ostalo zapisano. To pa vemo, da ga niso dolgo imeli v svoji posesti, nego ga je odstopil Vuk Engelbrecht Turjaški Dioniziju Schränklerju za velike njegove usluge. Bržkone je pomagal Dioniz Schränkler Vuku Engelbrechtu Turjaškemu, da se je rešil turške sužnosti. Okoli leta 1599 je umrl Dioniz Schränkler in nasledil ga je njegov sin Vuk Engelbrecht. Ko je nadvojvoda Ferdinand leta 1599 sklical radi verskih razprav štajerski deželni zbor v Gradec, je poklical k temu zboru stanovski odbor graški tudi kranjski in koroški odbor na posvetovanje, da se upro nadvojvodi radi verskega progona in da mu ustavijo vse dohodke. Med kranjskimi poslanci se je nahajal tudi deželni odbornik Vuk

Engelbrecht Schränkler z Doba (Valvasor VII. 465). To je dokaz, da je bil protestant. Že iz poročila škofa Bizancija, generalnega vikarja oglejskega iz l. 1581 izvemo, da so bili trije gradovi v šent-ruperški župniji v posesti protestantov. Med temi gradovi je bil tudi Dob, morda že takrat lastnina Schränklerjev (Zgodovina župnije Šent Rupert na Dolenjskem str. 78). Brekerfeld (1689—1766) trdi, da se je videl še ob njegovem času grob Vuka Engelbrehta Schränklerja na Dobu v protestantski kapelici, o kateri spregovorimo še kasneje.

Engelbrecht Schränkler je služil tudi na hrvaški Krajini kot komisar. 23. junija 1612 je pisal iz Ogulina Ivan Gal, stotnik ogulinski ter prosil nadvojvodo Ferdinanda, da pošlje čim prej komisarje, ki bi določili naselišča Vlahom okoli Gomirja, Modruš in Plaškega, ker so nedavno prišli semkaj zopet novi Vlaha iz Like. Ti komisarji so bili Vuk Engelbrecht Schränkler z Doba, Jurij Moškon s Šrajbarskega Turna in pa stotnik Gal sam. Ker je bil pa takrat zbolel glavni zapovednik in upravitelj Krajine Krištof Obričan s Starega grada, je moral ostati Ivan Gal na svojem mestu v Karlovcu ter je za svojega namestnika predložil Jurja Gusiča s Pogane. Stotnik Gal je tem komisarjem določil tudi pot na Krajino, in sicer skoz Poljane, od tukaj na Moravice, Vrbovsko, Gomirje, in po znakih, ki jih je dal postaviti stotnik sam proti Ogulinu. Naložil jim je, da določijo Gomirskim Vlahom dobro nemško miljo po daljini in širini prostor proti gorju Drežnici za Klekom in proti Senjski planini, kjer morajo imeti dosta zemljišča in paše. Ogulincem, Modrušanom in Oštarijem naj se pa pusti vsa zemlja, ki jo že imajo od zdavnaj in jo tudi potrebujejo. (Lopašič. Spomenici hrv. Krajine II. 29—30). Ker Jurij Gusič bržkone ni mogel prevzeti službe komisarja, je sporočil iz Karlovca 20. julija 1612 sam Krištof Obričan nadvojvodi Ferdinandu, da ne more iti sam na komisijo, pa prosi nadvojvodo, da more oditi radi zdravja v novomeške Toplice (in die Töpliz bey Neustättl). (Lopašič. Spomenici hrv. Krajine II. 39—40.)

(Dalje prihodnjie.)

Razvedrilo.

Priznanje. Prijatelj zdravniku, ki je gospodično iz vode potegnul: „No, to je lepo od vas, da ste tudi enkrat enega človeka smrti rešili!“

Pred sodiščem. Sodnik postarni gospodični: „Starost?“ — Ona molči. — Sodnik: „Le povejte, koliko ste stari, saj zato ne boste kaznovani!“

Pred sodiščem. Sodnik: „Vi ste tožnika močno razžalili in mu potem še zausnico dali!“ — Zatoženec: „Ja, gospod sodnik, mi je šele pozneje v glavo padlo, da mož slabo sliši!“

Odkritosrčno. Nekdo obiše bogataša, ki ima prav dosti prašičev. Eden je posebno lep. — „Glej, to je mlada, velikanska žival, najdebelejša med vsemi, kar jih je v okolici... pa, kaj bi rekel, to je bela vrana med prašiči!“

Čudno. Zaradi toliko oslov, ki so včeraj došli, je zavlada po fari taka neumnost, da so morali šolo zapreti.

Lenuhov samogovor. „Tisti človek, ki je delo iznašel, menda ni imel prav nobenega družega dela.“

Neenaka razdelitev. Jožek: „Oče se ne briga za pisarno, mati ne za kuho, teta ne za posle, stari oče ne za svet — samo, če se jaz za učenje nič ne brigam, me tepó vsi!“

Zadnji poizkus. A: „Kako? Šestdeset let imate, pa vzamete tako mlado ženko?“ — B: „No, vidite, moja prva je imela trideset let, — pa nisva mogla izhajati; druga je bila štirideset, — je bilo še slabše. Sedaj sem vzel to, ki jih ima dvajset!“

Zahvala.

S hvaležnim srcem izrekamo iskreno zahvalo vsem, kateri so na katerikoli način izkazali sožalje povodom smrti našega ljubelega sina

Jaroslava Plaček-a

c. in kr. sanit. poročnika.

Zahvaljujemo se vsem, ki so se vdeležili pogreba in darovali toliko krasnih vencev in cvetic. To nam je bila edina uteha v naši neizmerni boli. Zahvala naša veljaj v prvi vrsti prečastiti duhovščini za časteče pogrebno spremstvo, blag. g. primariju dr. Strašku za neumrljiv trud, blag. gg. nadporočniku Wallerju in oskrbniku Kalčiču za rajnemu izkazano prijateljstvo in preskrbo pogreba, častitim sestram za vzorno strežništvo in vsem gg. častnikom, vojaštvu in drugim, ki so ga spremili na zadnji poti. Vspričo velikega števila prijateljev, katerim se ne moremo vsakemu posebej zahvaliti, prosimo, da sprejmejo zahvalo tem potom.

Boskovice na Moravskem, 20. kimavca 1918. Žalujoča rodbina Plaček.

Dober odgovor. Tujec kolesarju: „Ali se vam nič ne smili pes, ki mora zraven vas teči?“ — Kolesar: „Ali menite, da bi bilo bolj pametno, če bi se pes vozil in jaz zraven tekel?“

Po pravici povedal. Radlev Janez je bil šel na „žeganje“. Tam se je z družimi fanti stebel, ki so ga tako zdelali, da so ga morali domov prinesiti. Pride k njemu zdravnik in pravi: „Janez, zdaj imaš menda zadosti; ne boš več pretepal se?“ — Janez: „Ja, gospod doktor, prej že ne, da bom spet zdrav!“

Pratika za oktober.

Oktober je bil po starem rimskem kalendarju osmi mesec v letu, zato mu to ime. Imenuje se vinotok ali tudi moštnik, vinski mesec, če se bo kaj dobro obnesel letos.

Oktober ima 31 dni in bo po Knauerjevi stoletni pratiki začetek mrzel, vetern in deževen. Okoli 10. in 15. nam žuga že z mrazom, sicer pa bo imel lepe in še tople dneve in proti koncu še le prav mrzle. — Solnce stopi dne 24. ob 6:33 v znamenje škorpijona. Dan se skrči za 1 uro in 42 minut in je dolg 11 ur 43 minut do 10 ur 01 min. — Pomenljivi dnevi so: Sv. Gal (16.), sv. Luka (18.), sveta Uršula (21.) in sv. Simon in Juda (28.). — Ljudske prerokbe pravijo: Sv. Gal suh, bo prihodnje leto suša. Sveti Luka je že rad mrzel in oblači rokovice. Kakšno je vreme na dan sv. Uršule, takšna je rada zima. Po sv. Simonu in Judu ni rado več toplo.

Daj nam mir, Gospod!

Pesem za tri ženske glasove in orgle — se dobi pri š. ravnateljju A. KOSI-ju, Središče (Štaj.) Partitura 80 h, pevska part. 30 h.

Obvestilo!

Zaradi pomanjkanja stekleničic, lončkov, in škatljic se slavno občinstvo uljudno prosi, da prinese pri odjemanju zdravil dotične posodice s seboj.

Lekarnarja: J. Bergmann in Dr. Andrijanić.

ŽENSKÉ LASE

zmešane in rezane, kupujem po najvišji dnevni ceni.

Izdelovalnica kit:

I. SVETEC - Rudolfovo, glavni trg nasproti rotovžu.

RAZGLAS.

Oskrbništvo komende n. v. r. v Metliki naznanja, da bode dajalo na 6 let v najem svoje travnike in vrtove, dne 5. oktobra 1918 od 9. ure naprej v Križevski vasi.

Oskrbništvo n. v. r. v Metliki, dne 21. septembra 1918.

Zahvala.

Za prisrčne dokaze odkritega sočutja povodom smrti mojega iskreno ljubljenega soproga, gospoda

Ivan-a Drenovec

strojevodje dolenske železnice

se tem potom prav prisrčno zahvaljujem. Posebno se zahvaljujem preč. duhovščini, gospodom tovarišem pokojnega za krasne vence ter za spremstvo k zadnjemu počitku.

Žalujoča soproga:

Josipina Drenovec.

Rudolfovo, 30. septembra 1918.

Zahvala.

Za mnogobrojno in častno spremstvo na zadnji poti k večnemu počitku našega zvestega tovariša in prijatelja, gospoda

Ivan-a Drenovec

strojevodje dolenske železnice

izrekamo vsem cenjenim gospodom in gospem udeležnikom najprisrčnejšo zahvalo. Osobito se še zahvaljujemo prečast. duhovščini, blagor. g. županu Rosmannu, primariju dr. Strašku in novomeškemu postajenačelniku.

Strojvodje novomeške železn. postaje.

Rudolfovo, 1. oktobra 1918.

Kotle brzoparilnike, kotle za žganjekuho, stiskalnice za vino in sadje, štedilnike, železne peči, okovje za okna in vrata, orodje za zidarje, kovače, ključarje, mizarje, kleparje, žico, pocinkano mrežo za ograjo, samokolnice, železne ročne blagajne, verige za živino, kuhinjske tehtnice, kuhinjsko orodje in drugo železnino, sesalke za vino in gumijeve cevi - dobava

A. Sušnik,

trgovec v Ljubljani, Zaloška cesta št. 21.

Loterijske številke.

Gradec, 25. septembra 68 24 53 58 69